

Schoolondersteuningsplan 2023 - 2027

OOSTERWIJS
kansrijk door passend leren

Vastgesteld: mei 2023

Inhoud

	pagina
Voorwoord	3
Instemming en vaststelling	3
• Leeswijzer	4
Hoofdstuk 1 Dit is Stichting Oosterwijs	5
• De doelgroep van ons onderwijs	5
• Ons conceptueel kader	5
• Het pedagogisch-didactisch leerklimaat	6
• Samenwerking realiseren	7
Hoofdstuk 2 De ondersteuningsbehoeften van onze leerlingen	8
• Onze ondersteuning vereist expertise	8
• De ondersteuning van alle leerlingen	8
• De leerling-specifieke begeleiding en ondersteuning	9
• Het volgen van de voortgang	9
• De begeleiding en zorg gedurende de schooltijd	9
Hoofdstuk 3	
• Het onderwijsprogramma	11
• Het onderwijsprogramma so	11
• Het onderwijsprogramma vso	12
○ de leerroutes Arbeid	12
○ de leerroutes Vervolgonderwijs	13
• De kwalificatieplicht	14

Voorwoord

Stichting Oosterwijs is een onderwijsorganisatie voor speciaal en voortgezet onderwijs speciaal onderwijs. Het (speciaal) onderwijs is bedoeld voor leerlingen die specialistische of intensieve onderwijsbegeleiding nodig hebben. Onder Stichting Oosterwijs verzorgt onderwijs op een zevental locaties. De twee locaties voor primair onderwijs (so) zijn bekend onder de naam Sterrenkijker en vijf locaties voor voortgezet onderwijs (vso) onder de naam Sonnewijser. De so-scholen staan in Oss en in Uden; de vso-scholen in Oss en Tiel.

Het specialistisch aanbod van de scholen van Stichting Oosterwijs is onderdeel van een dekkend onderwijszorgaanbod binnen drie samenwerkingsverbanden passend onderwijs: het Samenwerkingsverband Primair Onderwijs 30 06, het Samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs 30 06 en het Samenwerkingsverband Voorgezet Onderwijs Rivierenland. In een samenwerkingsverband passend onderwijs werken reguliere scholen en scholen voor speciaal onderwijs in een regio samen. Zo maken zij afspraken over welke begeleiding de reguliere scholen bieden, welke leerlingen via een toelaatbaarheidsverklaring een plek krijgen in het speciaal onderwijs en hoe zij de ondersteuningsmiddelen vanuit het ministerie verdelen. Deze afspraken legt het samenwerkingsverband vast in het ondersteuningsplan.

Stichting Oosterwijs maakt de doelstelling van Passend onderwijs persoonlijk via passend leren met als motto 'Kansrijk door passend leren'. Samenwerking en persoonlijke inzet van alle betrokkenen zijn daarvoor de basis. Het is onze overtuiging dat kwalitatief hoogwaardig onderwijs voor leerlingen waarbij de ontwikkeling niet vanzelf gaat, start bij persoonlijk engagement. Onze ambities maken we samen met alle betrokkenen waar. "Stelsels lossen (namelijk) geen problemen op; dat doen mensen – effectief werkende professionals in onderwijs, jeugdzorg en welzijn."¹

Dit schoolondersteuningsprofiel, kortweg SOP, beschrijft hoe onze begeleiding en ondersteuning van leerlingen bij het leren en ontwikkelen op school, eruit ziet. Het SOP is daarmee ook een informatief document voor ouders en andere betrokkenen.

Instemming en vaststelling

Dit schoolondersteuningsprofiel 2023 – 2027 is d.d. @mei 2023 @ na een positief advies van de medezeggenschapsraad vastgesteld door het bevoegd gezag van Oosterwijs.

Handtekening Susan van Proosdij, bestuurder Stichting Oosterwijs

Handtekening @@, voorzitter mr

Contactgegevens Stichting Oosterwijs

Adres: Wethouder Van Eschstraat 58, 5342 AT Oss

Telefoon : @@

E-mail: @@

Website:

Brinnummer:

¹ Pijnenburg, H. (2014) in voorwoord in Iedereen aan boord. Samenwerken aan passend onderwijs voor kinderen voor wie dat niet vanzelf spreekt, Horst A.J. van der & Kessel, B. van. Amsterdam: SWP

Leeswijzer

Ons doel met dit schoolondersteuningsprofiel is onder meer dat ouders en overige betrokkenen de informatie kunnen gebruiken om te kijken of een van de scholen van Stichting Oosterwijs een passende keuze is voor hun kind of juist deze leerling. In paragraaf 1 vertellen we wie we zijn en waar we voor staan. In paragraaf 2 geven we aan hoe we voorzien in de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van onze leerlingen. Paragraaf 3 bevat een korte samenvatting van de mogelijkheden binnen onze onderwijsprogramma's. Voor meer informatie verwijzen wij naar het Strategisch beleidsplan van Stichting Oosterwijs en de schoolgidsen van onze scholen.

1. Dit is Stichting Oosterwijs

De leerlingen van Stichting Oosterwijs zijn kinderen en jongeren in de leeftijd van 4 tot en met 20 jaar. Onze scholen zijn voormalige cluster 4-scholen en experts in het verzorgen van onderwijs voor leerlingen die door gedragsproblemen de eigen ontwikkeling (ernstig) in de weg staan. Veel leerlingen bijvoorbeeld komen als gevolg van problemen met zelfregulatie - het grip krijgen en houden op de eigen gedachten, emoties en gedrag - niet voldoende toe aan leren en ontwikkelen op school. Inhoudelijk is het onderwijsaanbod op cluster-4 scholen gelijk aan dat van het reguliere onderwijs. Ook de eisen die de overheid stelt aan het niveau van de leerstof zijn identiek.

De doelgroep van ons onderwijs

De doelgroep van onze stichting zijn leerlingen in de leeftijd van 4 tot en met 20 jaar met psychosociale en psychiatrische problemen die zich vertalen in (ernstige) gedragsproblemen. Een (substantieel) deel van de leerlingen stroomt tussentijds in. Bij de tussentijdse instroom gaat het om leerlingen die elders in het regulier (voortgezet) onderwijs zijn vastgelopen, (langdurige) thuiszitters, leerlingen die bekend zijn bij jeugdhulp, jeugdbescherming of jeugdreclassering. Al met al gaat het hier om leerlingen met een hoog risico om tot de categorie NEET-jongere te gaan behoren (neither employment, education or training)². Daarnaast bieden we onderwijs aan leerlingen die niet (meer) kunnen of willen functioneren in de schoolse setting. Deze leerlingen bieden we passend onderwijs in de vorm van een individueel traject op maat.

Ons conceptueel kader

‘Leren in verbinding’ is voor onze leerlingen de sleutel naar de toekomst. Leren in verbondenheid met zichzelf, met de ander en de wereld om hen heen. ‘Het hoogst haalbare, het beste uit leerlingen halen’ staat bij ons hoog in het vaandel, maar er is meer. Het is ook onze taak een nieuwe generatie op te leiden voor deelname aan de samenleving en een bijdrage te leveren aan de vorming van de leerling als persoon. Daarmee komen twee belangrijke pedagogische waarden van onderwijs in beeld. Als wij het binnen Oosterwijs dan ook hebben over het realiseren van *‘goed onderwijs’*, hebben we het over het realiseren van *‘pedagogisch goed onderwijs’*!

De school is voor leerlingen bij uitstek de springplank naar de samenleving. Het uiteindelijke doel van alle onderwijs is leerlingen voor te bereiden op de toekomst die komen gaat. In ons onderwijs zijn de socialisatiefunctie en persoonsvorming leidend; de kwalificatiefunctie is daaraan ondersteunend. Het inhoud-gerelateerd leren is een belangrijk aspect van ons onderwijs, maar wordt pas pedagogisch relevant als de beoogde kennis bijdraagt aan de vorming van de leerling als persoon. Volwassen-in-de-wereld-willen-zijn vereist toerusting: dat is het werk van de kwalificatie, van kennis. Maar kwalificatie en socialisatie krijgen pas hun pedagogische en humane betekenis wanneer ze verbonden zijn met subjectificatie, de vorming tot persoon willen zijn.” (Biesta 2012).

Het pedagogisch-didactisch leerklimaat

Ons pedagogisch-didactisch leerklimaat is het resultaat van onze visie op ontwikkeling. We weten dat intrinsieke motivatie een belangrijke bron is voor leren. Leerlingen die intrinsiek gemotiveerd zijn, zijn van binnenuit gemotiveerd om prestaties te leveren. Veel van onze leerlingen zijn het plezier in leren

² 2017 Nederlands Jeugdinstituut, Kansen voor jongeren in kwetsbare posities.

op school verloren; zij hebben motivatieproblemen en een zwakke leerhouding. Leerlingen (opnieuw) motiveren tot ontwikkeling en leren is vaak in eerste instantie onze voornaamste opdracht. We weten dat intrinsieke motivatie gaat werken als we in de drie aangeboren psychologische behoeften voorzien: in de behoefte aan relatie, aan competentie en aan autonomie.

Ons pedagogisch antwoord op de [behoefte aan relatie](#) is: het bieden van gelegenheid tot verbondenheid. Dat doen we door voor leerlingen beschikbaar te zijn, hen sociaal te ondersteunen en steeds tijdig en consequent een reactie te geven op hun signalen en behoeften. Het gaat hier niet om algemene richtlijnen in de omgang met elkaar, maar om doelgericht pedagogisch handelen. Positieve ervaring van de beschikbaarheid van anderen leidt tot een positieve verwachting van de eigen effectiviteit, tot zelfvertrouwen. Daarnaast leidt het ervaren dat anderen er voor je zijn, tot vertrouwen in de ander. Vertrouwen in jezelf en vertrouwen in anderen uit zich op gedragsniveau in veerkracht, het vermogen om te herstellen van stress en tegenslag en nieuwe kansen en mogelijkheden zien. En dat vermogen is voor onze leerlingen essentieel om het leven aan te kunnen en daaraan vorm te kunnen geven.

Daarnaast is het van groot belang dat we voorzien in de [behoefte aan competentie](#). Leerlingen moeten zich competent kunnen voelen, 'plezier hebben in leren' en trots zijn 'op dat wat zij doen'. Competentiegevoelens ontstaan als sprake is van een goede match tussen inspanning en resultaat. Ons pedagogisch antwoord hierop is: zorgdragen voor afgestemde taken die leerlingen een goed niveau van uitdaging bieden. Leerlingen die succes ervaren bij uitdagende taken en dit succes kunnen toeschrijven aan de inspanning die hen dat heeft gekost, ervaren competentiegevoelens en geloof en plezier in eigen kunnen. En dat is precies waar we bij Stichting Oosterwijs op uit zijn.

Tot slot is er de [behoefte aan autonomie](#). Ons pedagogisch antwoord hierop is: ruimte geven en zelfstandigheid en eigen verantwoordelijkheid stimuleren. Nu verwijst autonomie ook naar een bepaald ontwikkelingsniveau en betekent 'ruimte geven' ook grenzen stellen en gedrag dat wij als onaanvaardbaar ervaren, reguleren. Wij begrenzen leerlingen waar ze dat zelf niet kunnen, zodat ze rust en veiligheid ervaren. De veilige structuur die wij hen bieden, zorgt voor de houvast die nodig is om fasegewijs meer autonoom te kunnen zijn. Wij stellen leerlingen dan ook in staat om, met gerichte begeleiding van de volwassenen in hun omgeving, een groei in hun autonomie door te maken. Aanvankelijk doen we dat binnen de context van adequate structurering en leiding. Naarmate zij meer in staat zijn het eigen gedrag te sturen, is er meer ruimte voor de eigen inbreng, voor (maximale) autonomie.

Belangrijke pijlers van ons school- en leerklimaat zijn onze kernwaarden:

- Groei
- Verbinding
- Plezier
- Trots

Samenwerking realiseren

Veel vastgelopen situaties komen niet in beweging als we alleen werk maken van het kind of de jongere in zijn/haar rol als leerling. De meeste situaties vragen om een bredere kijk en meerdere maatregelen voor de verschillende levensdomeinen. We kiezen doelgericht voor een integrale benadering. Wij benaderen onze leerlingen vanuit de diversiteit aan rollen en posities die hen kenmerken. Dus niet alleen als leerling, maar ook als gezinslid, vriend of vriendin etc. Met deze integrale benadering erkennen we dat een kind of jongere meer is dan enkel leerling in een bepaalde fase van zijn of haar onderwijs carrière.

Onze medewerkers werken met overtuiging en passie intern én extern samen. Het merendeel van de probleemsituaties kunnen wij als school niet alleen oplossen. Daarvoor zijn ook anderen nodig. Wij

zijn daarin pro-actief; wij wachten niet af. Wij zijn ervan overtuigd dat wij door de handen ineen te slaan, door kennis en expertise aan elkaar te koppelen 'het verschil kunnen maken'. Wij zetten in op intensieve persoonlijke contacten met netwerkpartners zoals samenwerkingsverbanden, scholen, gemeenten, bedrijfsleven en zorginstellingen. Via de persoonlijke ontmoetingen bouwen we doelgericht aan wederzijds vertrouwen en begrip.

2. De ondersteuningsbehoeften van onze leerlingen

Het ondersteuningsaanbod van de scholen van Stichting Oosterwijs richt zich op de extra ondersteuningsbehoeften van leerlingen waarbij een ontwikkelingsstoornis - soms in combinatie met beperktere cognitieve mogelijkheden - zorgen voor problemen bij het leren en ontwikkelen op school. Onze scholen verzorgen onderwijs voor leerlingen die bekend zijn met bijvoorbeeld de diagnose:

- Autismespectrumstoornis (ASS);
- Attention Deficit Hyperactivity Disorder (AD(H)D);
- Obsessieve-Compulsieve Disorder (OCD);
- Reactieve hechtingsstoornis;
- Ontremd sociaal contactstoornis;
- Angststoornis(sen);
of
- Depressieve stoornis(sen).

Gedragsproblemen zijn vaak complex. Zo kunnen verschillende stoornissen naast elkaar en gelijktijdig voorkomen. We spreken dan van comorbiditeit. Daarnaast kunnen leerproblemen als dyslexie en dyscalculie de gedragsproblemen flink versterken doordat het leerprobleem de leerling confronteert met falen. Leerlingen kunnen als gevolg daarvan andere bijkomende problemen ontwikkelen. Het aangetaste zelfvertrouwen en gevoel van incompetentie kan dan leiden tot zowel secundaire externaliserende of internaliserende gedragsproblemen.

Onze ondersteuning vereist specifieke expertise

Passend onderwijs bieden aan leerlingen met onderwijsbelemmeringen als gevolg van gedragsproblematiek en/of psychiatrische problemen is allesbehalve eenvoudig. Effectief daarmee omgaan vereist dan ook specifieke expertise. Medewerkers mogen in het (voortgezet) speciaal onderwijs les geven als ze in het bezit zijn van een pabodiploma of een tweedegraads bevoegdheid. Onze leraren hebben echter, naast algemene onderwijstaken, een specialistische rol in het begeleiden van leerlingen met een psychiatrische problematiek. Zij geven les aan leerlingen met een ondersteuningsbehoefte die reguliere scholen niet kunnen bieden. Daarom is het van fundamenteel belang dat onze leraren beschikken over diepere orthopedagogische en orthodidactische kennis en andere, aanvullende vaardigheden dan hun collega's die lesgeven in het reguliere onderwijs. Onze ambitie is dat leraren -uiterlijk vier jaar nadat zij bij Oosterwijs in dienst zijn getreden- gestart zijn met de opleiding op masterniveau als aanvulling op het pabo-diploma. Zo volgen of volgden leraren van ons vso de aanvullende opleiding Arrangeren door Classificeren en/of een master Educational Needs. Deze opleiding op master-niveau ondersteunt hen bij de vertaalslag vanuit theorie (psychopathologie) naar het gedrag van leerlingen in de dagelijkse praktijk van de klas. Voor leraren die lesgeven in de (examen)vakken van het vmbo kan het behalen van een tweede- of eerstegraads lesbevoegdheid een optie zijn.

Voor nieuwe collega's verzorgen onze gedragswetenschappers en intern begeleiders interne cursussen. Op die manier waarborgen we dat zij niet alleen de kennis en vaardigheden verwerven die ze nodig hebben bij het realiseren van kwalitatief goed onderwijs voor juist onze leerlingen en maar ook plezier in het vak behouden.

De ondersteuning van alle leerlingen

Wij zijn erop uit om met ons onderwijs zo goed en zo veel mogelijk de psychosociale tekorten en tegenslagen die leerlingen in de (opvoedings)omgeving ervaren, te compenseren. Het bieden van

veiligheid is daarbij onontbeerlijk en daarmee de drager van onze ondersteuning. Bij ons is de school een plaats waar 'je mag zijn wie je bent' en waar de identiteit van leerlingen is gewaarborgd met als belangrijkste elementen: respect, begrip, structuur, overzicht, voorspelbaarheid, gehoord en gezien worden.

Wij ondersteunen onze leerlingen met een (leer)omgeving die overzichtelijk is. Wij bieden hen:

- een voorspelbaar lesprogramma
- een directe en sturende onderwijsomgeving (doe dit, doe het zo etc.)
- veel structuur in tijd (inzichtelijke dagindeling, vaste volgorde van lessen en taken, aansturing van werktempo)
- veel structuur in activiteiten (duidelijke opbouw van lessen, vaste structuur tijdens alle lessen)
- structuur in ruimte (eigen werkplek, activiteiten op een vaste plek)
- regels en gedragsverwachtingen
- een opvoedingsomgeving die vriendelijk, voorspelbaar, consequent, begrenzend en neutraal is
- erkenning en herkenning, ondersteuning en begrip.

De leerlingsspecifieke begeleiding en ondersteuning

Elke leerling in het (v)so beschikt over een ontwikkelingsperspectief (OPP). Een OPP bestaat uit twee delen. In het algemeen deel staat welke ontwikkelingsmogelijkheden we voor de leerling zien en welk uitstroomniveau bij de leerling past; in het handelingsdeel staat waar we met de leerling naartoe werken, welke (onderwijs)doelen we daarbij willen behalen en welke specifieke ondersteuning we daarbij bieden. Voorbeelden van leerlingsspecifieke gedragsondersteuning zijn: het aanleren van coping-strategieën, het aanleren van gedragsalternatieven, het leren door sociale interactie, het aanleren van communicatievaardigheden, het versterken van sociaal inzicht, modeling van goed gewenst gedrag, het versterken van de sensorische informatieverwerking, logopedische ondersteuning. Elk jaar evalueren we het OPP en stellen we een volgend handelingsdeel op. Door een handtekening onder het handelingsdeel te zetten, geven ouders (en leerling) aan het eens te zijn met onze plannen voor het komende schooljaar.

Het volgen van de voortgang

Wij volgen de voortgang van de leerlingen op twee niveaus. Het eerste niveau is het niveau van de klas. Via observaties, leerlingenwerk en toetsen stellen leraren vast 'wat welke leerlingen welke leerstof (zeer) vlot beheersen en welke leerlingen daarmee nog (veel) moeite hebben. Vervolgens stemmen zij hun handelen af 'op dat wat de leerling nodig heeft' zoals extra instructie, meer begeleid inoefenen, meer oefentijd, moeilijkere of juist eenvoudigere opdrachten etc.

De leerresultaten en de ontwikkeling van de sociale en maatschappelijke competenties volgen we op het niveau van de school. We doen dat met de toetsen uit het Cito leerlingvolgsysteem. Via deze toetsen kunnen we de resultaten van onze leerlingen bij de vakken Nederlandse taal, rekenen/wiskunde en in het vso ook Engels vergelijken met de resultaten van leerlingen in scholen met een vergelijkbare leerlingenpopulatie. Deze resultaten laten leerlingen zien waar ze staan ten opzichte het landelijk beeld van leerlingen uit hetzelfde leerjaar in vergelijkbare scholen.

De begeleiding en zorg gedurende de schooltijd

De klassenleraren of mentoren zijn de spil bij de begeleiding en zorg voor de leerling. Zij zijn het die een leerling waarbij de ontwikkeling niet conform de verwachtingen verloopt, aanmelden voor een bespreking in de Commissie voor de begeleiding (Cvb). Een leerlingbespreking kan in zowel een smalle als een brede setting van de commissie plaatsvinden. In de smalle Cvb gaat het om enkelvoudige hulpvragen zoals bijvoorbeeld 'de leerling komt niet verder bij rekenen of wiskunde, de

ontwikkeling bij dat vak stagneert'. De bespreking leidt in dat geval tot afspraken over de vervolgaanpak. De meer complexe hulpvragen bespreken we in de brede Cvb. De brede Cvb heeft zowel een diagnostische als adviserende taak. Deze bespreking leidt altijd tot een advies of besluit. Zo kan het zijn dat we besluiten om externe expertise in te schakelen zoals de schoolarts, jeugdhulpverlener of gezinsvoogd. Als uit evaluatie blijkt dat de acties niet tot het gewenste resultaat leiden, zijn er twee opties. De Cvb kan besluiten dat een minder ambitieuze uitstroomprofiel beter bij de leerling past of aangeven dat doorverwijzing naar een andere (onderwijs)setting beter voor de leerling is.

3. Het onderwijsprogramma

Leidend voor de inhoud van het onderwijsprogramma zijn de wettelijke voorschriften. In zowel het so als het vso werken we met leerroutes. Dit omdat er -ondanks alle individuele verschillen tussen leerlingen- ook een aantal gemeenschappelijke kenmerken zijn. Die kenmerken en de daarbij behorende ondersteuningsbehoeften clusteren we in leerlingprofielen. Aan elk profiel is een leerroute gekoppeld die leidt naar de voor de leerling beoogde uitstroombestemming aan het einde van het so of het vso. De leerroutes vallen dakpansgewijs over elkaar zodat de overstap naar een naastliggende leerroute drempelloos kan plaatsvinden. We lichten eerst kort het onderwijsprogramma van de Sterrenkijker (het so) toe, daarna doen we dat voor de Sonnewijzer (het vso).

Het onderwijsprogramma so

Op de Sterrenkijker werken we met vier leerroutes: de leerroute 0.5, 0.75, 1.00 en 1.25. De leerroutes zijn gelinkt aan de uitstroombestemming van de leerlingen: vervolgonderwijs in het regulier of voortgezet speciaal onderwijs. In alle leerroutes ondersteunen we het leren van individuele leerlingen daar waar nodig met specifieke hulpmiddelen zoals bijvoorbeeld grippers, leeslinialen, timers, koptelefoons, prikkelarme plekken in de klas (domeinen), verzwaringmaterialen, stressballetjes, wiebelkussens en gevoelsthermometers.

De leerroute 0.5

De doelgroep van deze leerroute zijn leerlingen met een IQ-bereik van 55 – 80. Deze leerroute bereidt de leerlingen voor op het instroomniveau van het praktijkonderwijs of de leerroutes vso Arbeid van Stichting Oosterwijs. Het onderwijsprogramma bestaat uit een selectie relevante streefdoelen uit de basisstof. De leerlijnen van deze leerroute lopen tot en met het niveau van begin groep 7. Binnen leerroute 0.5 besteden we veel onderwijstijd aan de basisvaardigheden: het leren lezen, schrijven en rekenen en de sociaal-emotionele vorming van leerlingen, een activiteitenaanbod dat expliciet gericht is op het stimuleren en versterken van de sociale redzaamheid van leerlingen. We verbinden ons activiteitenaanbod daar waar mogelijk aan realistische dagelijkse situaties en concreet materiaal. We ondersteunen het leren daarnaast zoveel mogelijk met visuele hulpmiddelen. De leerstijl in leerroute 0.5 is 'leren door doen!' Leraren zoeken voortdurend naar concrete methoden en middelen om het 'leren door doen' mogelijk te maken.

De leerroute 0.75

De doelgroep van deze leerroute zijn leerlingen met een IQ-bereik van > 80/85. De leerroute sluit aan op vervolgonderwijs op het niveau van de basis- en kaderberoepsgerichte leerweg van het vmbo. Deze groep leerlingen bieden wij uitsluitend basisstof aan zodat zij hun onderwijstijd gericht kunnen besteden aan de voor hen relevante leerstofonderdelen. Deze leerroute is bestemd voor leerlingen die vooral praktisch ingesteld zijn en theoretische kennis het liefst opdoen via praktische toepassingen. Het streefniveau bij deze kernvakken ligt bij het beheersingsniveau van referentieniveau 1F.

Leerlingen van leerroute 0.75 hebben in het algemeen moeite met complexe taken. Leraren begeleiden het leren van de leerlingen door enkelvoudige taken stapsgewijs te oefenen via 'het voordoen, samen doen en nadoen'. Zij zorgen voor afwisseling tussen 'doen' en 'theorie', ook in meer formele leersituaties. Leraren gebruiken bij hun instructie en bij het geven van opdrachten heldere taal; zij ondersteunen het leren met concrete vragen en feedback waar leerlingen 'wat mee kunnen'. Zo richt de feedback van de leraren zich op de taak zelf, op het onderliggende proces en/of op de manier waarop de leerling het leren aanpakt (de zelfregulatie).

[De leerroutes 1.00 en 1.25](#)

De doelgroep van deze leerroutes zijn leerlingen met een IQ-bereik van >95 tot >110. Leerroute 1.00 werkt toe naar het instroomniveau van de vmbo gemengde en theoretische leerweg. Het onderwijsprogramma van de leerroute 1.00 bestaat uit de volledige basisstof tot en met groep 8. Leerroute 1.25 is bedoeld voor leerlingen die doorstromen naar het havo of het vwo. Het streefniveau bij de kernvakken ligt bij voor de Nederlandse taal op referentieniveau 2F en voor rekenen/wiskunde op referentieniveau 1S. De leerlingen van leerroute 1.00 en 1.25 hebben in cognitief opzicht weinig moeite met leren. Ze zijn cognitief in staat via boeken kennis te verwerven en kennis schriftelijk te verwerken. Het zijn echter leerlingen die het niet lukt om zonder onze ondersteuning hun gedrag, gevoel en/of aandacht zo te reguleren en tot leren en functioneren op school kunnen komen.

Het onderwijsprogramma vso

Voor het vso heeft de wetgever de volgende drie uitstroomprofielen bepaald: het uitstroomprofiel Dagbesteding, het uitstroomprofiel Arbeidsmarktgericht en het uitstroomprofiel Vervolgonderwijs. Onze vso-scholen verzorgen onderwijs voor leerlingen met het uitstroomprofiel Arbeidsmarktgericht en het uitstroomprofiel Vervolgonderwijs. Voor leerlingen met het uitstroomprofiel Arbeidsmarktgericht, kortweg Arbeid, zijn er drie leerroutes; bij het uitstroomprofiel Vervolgonderwijs werken we met twee leerroutes.

De leerroutes Arbeid

De drie leerroutes van onze Units Arbeid werken doelgericht toe naar het niveau van de beoogde uitstroombestemming. Die uitstroombestemming kan zijn:

1. [Arbeid in een beschutte werkomgeving](#).
Leerlingen die in deze richting uitstromen zijn leerlingen die kunnen werken in een beschermde omgeving. Het gaat om leerlingen die meer begeleiding en aanpassingen op hun werkplek nodig hebben dan van een reguliere werkgever kan worden verwacht.
2. [Arbeid in het vrije bedrijf](#).
Deze leerlingen gaan werken bij een werkgever op de reguliere arbeidsmarkt.
3. [Vervolgonderwijs op het niveau 1 en 2 van het middelbaar beroepsonderwijs \(mbo\)](#).
Deze leerlingen stromen door naar een beroepsopleiding binnen een ROC (Regionaal Opleidingscentrum).

Het onderwijsaanbod in het arbeidsmarktgericht profiel is [competentiegericht onderwijs](#).

Wij stellen leerlingen in staat hun competenties optimaal te ontwikkelen zodat zij niet alleen hun arbeidsvermogen volledig kunnen benutten, maar zich ook staande kunnen houden in werksituaties en in het verlengde daarvan in de samenleving. Bij competenties of vaardigheden gaat het om specifieke persoonsgebonden eigenschappen die tot uiting komen in succesvol gedrag en die van belang zijn in de interactie met anderen.

In ons onderwijsaanbod zoeken we steeds naar evenwicht en verbinding tussen theorie en praktijk. Onze ervaring is dat de onbalans tussen theorie en praktijk voor veel van onze jongeren een struikelblok is. We zoeken nadrukkelijk naar de balans tussen 'schoolse' en 'praktijkgerichte' leerprocessen. We zijn erop uit het doorworstelen van leerboeken zoveel mogelijk te doorbreken. Dit is voor leerlingen vaak een enorme opluchting en van belang in het kader van onze opdracht: 'hen voor het onderwijs te behouden of hen daarin terug te brengen'.

Ons onderwijsaanbod brengt leerlingen vanaf dag één in contact met 'werken', met de beroepscontext zodat zij kunnen ervaren wat het betekent om (in dat beroep) te werken. Wij geven

leerlingen veel ruimte om te leren zodat zij ook de algemene kwalificaties ontwikkelen die ze nodig hebben om in de maatschappij te kunnen functioneren.

Met ons onderwijsaanbod Nederlandse taal en rekenen/wiskunde zijn we gebonden aan de eisen die de overheid stelt. Wij hebben bij deze vakken een inspanningsverplichting. Het is onze opdracht om met leerlingen toe te werken naar het beheersingsniveau van referentieniveau 1F. Daarnaast kunnen wij, binnen de doelen die de overheid stelt, eigen keuzes maken. Bepaalde doelen kunnen voor leerlingen namelijk wel haalbaar zijn, maar minder zinvol gelet op hun vervolgloopbaan.

Met de leerroute Vervolgonderwijs creëren we voor onze jongeren de mogelijkheid om in de veilige setting van de Sonnewijser een [Entreeopleiding](#) te volgen en een mbo 1-diploma te halen.

We verzorgen deze opleiding in samenwerking met het Regionaal Onderwijscentrum (ROC) Rivier te Tiel vier entreeopleidingen:

- Profiel 'assistent dienstverlening' (Crebonummer 25251)
- Profiel 'assistent logistiek' (Crebonummer 25254)
- Profiel 'assistent Verkoop/Retail' (Crebonummer 25748)
- Profiel 'assistent Metaal, Elektro en Installatietechniek' (Crebonummer 25744).

De Sonnewijser biedt de entreeopleiding in de vorm van een BOL-opleiding. Een BOL-opleiding is een beroepsopleidende leerroute waarbij een leerling de hele week onderwijs volgt. Op school volgen de leerlingen theorie- en praktijklessen. Daarnaast doen ze praktijkervaring op tijdens de stage bij een erkend leerbedrijf. De wettelijke vereiste is dat ten minste 20% van de BOL-opleiding uit stage moet bestaan. Deze regeling maakt de BOL-opleiding heel praktijkgericht.

Een entreeopleiding is drempelloos. Er is alleen een leeftijdsgrens van 16 jaar. Juist omdat een entreeopleiding drempelloos is, hanteren wij een zorgvuldige toelatingsprocedure.

De leerroutes Vervolgonderwijs

Het onderwijsprogramma van het uitstroomprofiel vervolgonderwijs is inhoudelijk geënt op het reguliere onderwijs, zowel in de onderbouw (kerndoelen) als in de bovenbouw (examenprogramma's). Er zijn twee uitstroombestemmingen, namelijk:

1. Vervolgonderwijs op het niveau van het mbo.

Met het onderwijsprogramma voor de leerlingen die op dit beoogde niveau gaan uitstromen, volgen we de door de wetgever onderscheiden leerwegen. Leerlingen volgen de basisberoepsgerichte (bb), kaderberoepsgerichte (kb) of theoretische leerweg (t) van het vmbo. De leerweg bb en kb sluiten aan op niveau 3 van het mbo; de theoretische leerweg sluit aan op niveau 4 van het mbo.

De leerlingen van de bb- en kb-leerroute volgen in de bovenbouw het profiel Dienstverlening en producten. Zij ronden de theoretische vakken af met een staatsexamen en doen als extraneus mee met het beroepsgerichte examen van de vo-school.

2. Vervolgonderwijs op het niveau havo bovenbouw

Leerlingen kunnen bij ons de eerste drie leerjaren- de zogeheten onderbouw - van het havo volgen. Het onderwijsprogramma van de havo-leerroute sluit aan bij het onderwijsprogramma dat de leerlingen op een andere school in havo 4 gaan volgen. Doorstromen naar de havo-bovenbouw gebeurt zorgvuldig en op een manier die aansluit bij de ondersteuningsbehoeften van de leerling. Zo zijn er leerlingen die zover in hun ontwikkeling zijn gegroeid dat zij de overstap kunnen maken naar de bovenbouw van een reguliere vo-school. Andere leerlingen hebben bij deze overstap extra ondersteuning nodig. Deze leerlingen kunnen doorstromen naar onze nevenvestiging binnen het Mondriaan College te Oss. Zij volgen dan bij de kernvakken zoveel mogelijk de reguliere lessen terwijl wij vanuit de Sonnewijser de meer algemeen vormende vakken en de leerlingbegeleiding op ons nemen. Tot slot zijn er leerlingen die aangewezen blijven

op onderwijs in een speciale setting. Deze leerlingen stromen door naar een andere vso-school, wat verder van huis.

Een havo-diploma geeft toegang tot het mbo niveau 4 en het hbo (hoger beroepsonderwijs).

Leerlingen van 16 jaar en ouder kunnen er ook voor kiezen om te gaan werken. Met een havo-diploma op zak bezitten leerlingen namelijk een startkwalificatie.

De kwalificatieplicht

Leerlingen van 5 tot 16 jaar zijn leerplichtig. De leerplicht loopt tot en met het einde van het schooljaar waarin de leerling 16 jaar wordt. De kwalificatieplicht komt na de leerplicht. De kwalificatieplicht houdt in dat jongeren naar school moeten totdat zij een startkwalificatie behalen. Onder een startkwalificatie verstaat de overheid een diploma op minimaal het mbo 2-niveau, een havo- of vwo-diploma. De kwalificatieplicht duurt tot de dag dat de leerling een startkwalificatie heeft gehaald óf tot de dag dat de leerling 18 jaar wordt. De kwalificatieplicht geldt niet voor jongeren met het arbeidsmarktgericht uitstroomprofiel. De kwalificatieplicht betekent overigens niet dat een leerling met het uitstroomprofiel Vervolgonderwijs tot zijn 18e jaar vijf dagen per week in de schoolbanken moet zitten. Het is ook mogelijk om met combinaties van 'leren en werken' aan de kwalificatieplicht te voldoen, zoals bijvoorbeeld deelname aan de beroepsbegeleidende leerweg in het mbo.